

ප්‍රශ්නය : ස්වාමීන් වහන්ස, අපේ ධර්මය හා සංස්කෘතිය සමාජයේ යම් මට්ටමකදී මිශ්‍රවන බවක් පෙනෙනවා. ඔබ වහන්සේ ඒ පිළිබඳව යම් විග්‍රහයක් කළොත් ?

පිළිතුර : ඔබතුමා ඉදිරිපත් කළේ බොහෝම වැදගත් මාතෘකාවක්. ධර්මය හා සංස්කෘතිය යන මේ දෙක වෙනම හඳුනා ගන්නේ කෙසේද? මනුෂ්‍යයාගේ යහපත සඳහා ඉදිරියට ගෙන යන්නේ කෙසේද? යන්න අවධානයට ලක්විය යුතුයි. අපේ සංස්කෘතික අංග තිබෙනවා. වැඩිහිටියන්ට ගරු කිරීම, පිදිය යුත්තන් පිදීම, පූජ්‍ය ස්ථාන වලට ගරු කිරීම, පෙරහැර-පුදපූජා පැවැත්වීම ආදිය සංස්කෘතියයි. බොහෝ දෙනෙක් මේ සංස්කෘතිය නගා සිටුවීමට ක්‍රියා කරනවා. ඔවුන් සංස්කෘතියට කැමතියි. නමුත් ධර්මයට ඒ සංස්කෘතිය ලෙස සිතා කටයුතු කරනවා. මේ නිසා ධර්මයට ඇති අවධානය නැතිවී ගොස් සංස්කෘතිය පිළිබඳ කතා කරන පිරිසක් පමණක් බිහි වෙනවා. නමුත් ඒ සංස්කෘතියට මනුෂ්‍යයෙකුගේ ජීවිතය වෙනස් කිරීමට, අවබෝධයක් ඇති කිරීමට හැකියාවක් නැහැ. මනුෂ්‍යයෙකුගේ ජීවිතයට කල්පනාව, මිනිසන් බව ඇති කරන්න වියට බැහැ. ඒ සියල්ල කළ හැක්කේ ධර්මයට පමණයි. සංස්කෘතිය බිහි වන්නේ ධර්මය තුළින්. ඒ බිහිවන සංස්කෘතිය විසින් ධර්මය පවතින්න අනුබල ලබා දෙනවා. නමුත් කාලයක් ගිය පසු ධර්මය නැති වී ගොස් සංස්කෘතිය පමණක් ඉතිරි වෙනවා. ඉන්පසු මිනිසුන් ඒ සංස්කෘතිය ධර්මය ලෙස පිළිගන්නවා. මේ හේතුවෙන් ධර්මය හා සංස්කෘතිය පටලවා නොගෙනීම වැදගත්. ඒ සඳහා බුද්ධ දේශනාවක් තිබෙනවා. එය ආනි සුත්‍රයයි.

එක්තරා කතාවකට අනුව “මිහිඳු” නමින් බෙරයක් තිබුණා. ඒ බෙරය පරම්පරාවෙන් පරම්පරාවට වාදනය කරමින් පැමිණෙනවා. සමහර අවස්ථාවලදී මේ බෙරය හිල්ල වෙනවා. ඉන්පසු ඒ හිල වහන්න ඇණ යොදනවා. නැවත වෙනත් ස්ථානයක හිලක් ඇති වෙනවා. නැවත ඇණයක් යොදනවා. පරම්පරාවෙන් පරම්පරාවට ඒ ඇණ ගොඩත් සමඟ බෙරය වයනවා. කාලයක් ගිය විට බෙරය නැති වී ගොස් ඇණ ගොඩත් පමණක් ඉතිරි වෙනවා. පසුව බෙරය යැයි සිතා ඒ ඇණ ගොඩට තට්ටු කරන බව පෙනෙනවා. අවසානයේ බෙරයක් නැහැ. ධර්මයටත් මේ ආකාරයෙන් සිදු විය හැකි බව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කර තිබෙනවා. ධර්මයත් බෙරය වගෙයි. හඬ නැගෙන්නේ නැහැ. කාලයක් ගිය පසු ධර්මය කියා වෙනත් යමක් සිතනවා.

ප්‍රශ්නය : අද සමාජය තුළත් මේ ප්‍රශ්නය මතු වී තිබෙනවාද?

පිලිතුර : මේ ප්‍රශ්නය අද තදින්ම තිබෙනවා. මනුෂ්‍යයන් සියලු දෙනාම උපතින් පාපීන් කියා බුදු දහමේ උගන්වන්නේ නැහැ. මනුෂ්‍යයන් සියලු දෙනා උපතින් පුණ්‍ය වන්නයි කියා උගන්වන්නේ නැහැ. බුදුරාජණන් වහන්සේ මේ මනුෂ්‍ය ජීවිතය පිළිබඳ බලන විද්‍යාත්මක කෝණය අදටත් වලංගුයි. පොකුණක විවිධ මට්ටමේ වැඩුණු හා නොවැඩුණු නොළුම් මල් තිබෙනවා. ඒ ආකාරයම අදත් මනුෂ්‍යා තුළ තිබෙනවා. ඒ නිසා අපි පොකුණ ගැන කතා කිරීමේ දී මේ පොකුණේ සිටින සියලුම නියෝජන ගැන අවබෝධයෙන් සිටිය යුතුයි. මනුෂ්‍ය ප්‍රජාවත් මේ ආකාරයයි. මනුෂ්‍යයන්ට ඒ ධර්මය හැදෑරීමේ හැකියාව තවමත් තිබෙනවා. බුද්ධිමත් අය ඒ ධර්මය ඉක්මනින් තේරුම් ගන්නවා. නමුත් විවිධ සංස්කෘතික මතිමතාන්තර වලට අනුව ක්‍රියා කරන අය ජීවිතයට සම්බන්ධ නැති අතරමැදි ආරවුලක් ලෙස මේ ධර්මය දෙස බලනවා. චතුරාර්ය සත්‍ය අවබෝධ කර ගැනීමට දැන්ම කල්පනා කරන්න වීපා. ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න දැන්ම කල්පනා කරන්න වීපා. පැවිදි වීම තරුණ පිරිසට සුදුසු දෙයක් නොවෙයි යනුවෙන් ඔවුන් කල්පනා කරනවා. මේ ශාසනය දියුණු කළ යුතුයැයි හඬ නගා විලාප දුන් අය දැන් වය දියුණු කරන්න හදන විට වයට අවස්ථාව දෙන්නේ නැහැ. සංස්කෘතිය හා ධර්මය අතර වෙනස හඳුනා නොගැනීම මෙයට මූලික හේතුව බව පෙනී යනවා.

ප්‍රශ්නය : අද ජාත්‍යන්තර මට්ටමේ දී බුද්ධ ධර්මය පිළිබඳව විශාල පිළි ගැනීමක් තිබෙනවා. තොරතුරු තාක්ෂණ යුගයේ දී ධර්ම හරහා ඉදිරියට යා හැකි බවට විශ්වාසයක් තිබෙනවා. දේශීය හෝ විදේශීය වශයෙන් යම් පරිවර්තනයක් කිරීමට මෙය හොඳ අවස්ථාවක්. ඒ පරිවර්තනය ආරම්භ කළ යුත්තේ කොතැනින්ද?

පිලිතුර : ලෝකය සාමයට කැමතියි. ජීවිතය අවුල් නැතිව සංවර්ධ වන බව ගන්න ලෝකය කැමතියි. මනුෂ්‍යයන්ගේ බුද්ධියෙන් ලබා ගත හැකි උපරිම දේ ලබා ගන්න මනුෂ්‍යයන් කැමතියි. නමුත් තවමත් ඔවුන්ට මුණ ගැසී තිබෙන්නේ තාක්ෂණික ලෝකය පමණයි. බුදුරාජණන් වහන්සේගේ ධර්මයෙන් මේ ජීවිතයේ ඉදිරියට යා හැකි ආකාරය ඔවුන්ට මුණ ගැසුනානම් ඔවුන් වම මාර්ගයේ ගමන් කරනවා. ධර්මය පැතිරෙන ක්‍රමයේ තිබෙන අඩුපාඩු මෙයට බලපෑ හේතුවයි. බුදුරාජණන් වහන්සේගේ ධර්මයේ අඩුවක් නැහැ. ඒ ධර්මය නියම ආකාරයෙන් තෝරා බේරා ගන්න

මනුෂ්‍යයන්ට පුළුවන් නම් ඕනෑම අභියෝගයකට මුහුණ දී අධ්‍යාත්මිකව සංසිඳි, තමන්ගේ ජීවිතය රැකගෙන මේ ලෝකයට මහා සේවාවක් කරන්න පුළුවන්.

මේ ලෝකය පිරෙන් වස්තුව ලැබුණත් ප්‍රඥාව නැතිනම් එලක් නැති බව හා ලෝකය පිරෙන් තිබූ වස්තුව අහිමි වුවත්, ඔහු ප්‍රඥාව අහිමි කරගෙන නැති නම් ඔහුට කිසිවක් අහිමි වී නැති බව බුදුරජාණන් වහන්සේ දේශනා කළා. ප්‍රඥාව බුදු රජාණන් වහන්සේගෙන් පිදුම් ලැබූ දෙයක්. ඕනෑම මනුෂ්‍යයෙකුටමේ ප්‍රඥාව උපදවා ගන්න පුළුවන්. ප්‍රඥාවෙන් ලෝකයේ හොඳ-නරක, යහපත-අයහපත මනාකොට බෙදා වෙන් කර හොඳ දේ පමණක් ලබා ගෙන, ඒ හොඳ දේ තුළින් ශුද්ධ වන්නයෙකු වන ආකාරය පෙන්වුම් කර දෙනවා. ප්‍රඥාවෙන් කරන්නේ මෙයයි. අද ලෝකය ප්‍රඥාව සොයනවා. නමුත් අපේ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළ මේ සොයන ප්‍රඥාව තිබෙනවා. නමුත් එය ලෝකයට දෙන්න අපි තවමත් සුදානම් නැහැ. සංස්කෘතිය එයට වඩා වටිනා බව අපි හිතනවා. නමුත් ලෝකය හොයන්නේ සංස්කෘතිය නොවෙයි. ලෝකය සොයන්නේ අභ්‍යන්තර වෙනසක් ඇති කරන දෙයක්. ඒ දෙය බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළ තවමත් ජීවමානව තිබෙනවා.

ප්‍රශ්නය : තාක්ෂණ යුගයේ යම් ආත්මයක් තිබෙනවානම් එය ලබා ගත හැක්කේ ධර්මය තුළින් පමණයි. ඒ නිසා බටහිර ලෝකය ධර්මය ගැන බොහෝ උනන්දු වෙනවා. අපි සංස්කෘතිය හා ධර්මය මිශ්‍ර කරගෙන සිටින නිසා අපිට එය තවමත් තේරුම් ගැනීමට හැකියාවක් ලැබී නැහැ. නමුත් ඔබවහන්සේ සඳහන් කරන ආකාරයෙන් යම් පරිවර්තනයක් සිදු වෙමින් පවතිනවා. නමුත් සමාජයක් වශයෙන් අපි මෙය ආරම්භ කළ යුත්තේ දැරුවන් තුළින්ද? පාසලින්ද? නැතිනම් එයට ඉහළ මට්ටමකින්ද?

පිලිතුර : සෑම දෙයකටම මුල්තැන ලැබෙන්නේ ගෙදරින්. ජීවිතය සම්බන්ධයෙන් තීරණ ගත ගත යුතු සම්පූර්ණ තැන, සාකච්ඡා මණ්ඩපය, දහම් පාසල, ගම්සභා මණ්ඩපය නිවස විය යුතුයි. සම්පූර්ණයෙන්ම දැනුම බෙදා හරින්නේ නිවසින්. මනුෂ්‍යයාට සිතීමට ඇති හැකියාව අපට නැති කරන්න බැහැ. මනුෂ්‍යයා සිතනවා. අපි අන්තර්ජාලයට ගිය විට මනුෂ්‍යයාට මොන ආකාරයේ දේවල් ගැන කල්පනා වී තිබෙනවාද කියා අපට පෙනෙනවා. සමහර අවස්ථාවලදී මිනිස්සුන්ට පිස්සුද කියා සිතෙනවා. මේ ආකාරයෙන් බොහෝ සේ සිතන්න මිනිස්සුන්ට හැකියාව තිබෙනවා.

මේ සිතන දෙය තුළින් අපට නොදැනීම මිනිසුන්ට යම් කිසි මත වාදයක් ඇතුල් වෙනවා. මෙලොව ගැන පමණක් සිතන්න. පරලොවක් අවශ්‍ය නැහැ. නැතිනම් ජීවත්ව සිටින තුරු කාබී සිටින්න. මේ ආකාරයේ නොයෙක් මතවාද ඇති වෙනවා. මනුෂ්‍යායාට හිතන්නට ඇති හැකියාව නිසා ඔහු මේ මතවාද වල පැටලෙනවා. මෙසේ පැටලෙන මතවාද ඔහුට තනිව ලිහා ගැනීමේ හැකියාව තිබිය යුතුයි. ඒ මතවාද විසඳාගන්නා ක්‍රමය දන්නේ නැතිනම් එය ලිහා ගන්න බැහැ. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මයත් ඒ වැනියි. අපේ බොහෝ බෞද්ධ ජනතාව තුළ බුදුරජාණන් වහන්සේගේ ධර්මය පිළිබඳ නිරවුල් දැනීමක් නැහැ. මේ නිසා පැහැදිලි මත වාදයක් ද නැහැ. පැහැදිලි අවබෝධයක් නැහැ. ඒ නිසා ස්ත්‍රී පැහැදීමක් ද නැහැ. මේ නිසා හැම දෙයකම පැටලෙනවා. මේ මත වාද ලෝකය පුරා සංසරණය වෙනවා. එවිට එක් එක් කණ්ඩායම් නොයෙක් ආගමික මතිමතාන්තර ඇති කර ගන්නවා. පසුව ඔවුන් මෙය මත වාදයක් ලෙස ඉදිරියට ගෙන යනවා. ඒ නිසා අපේ දැක්ම තුළින් අපි ශක්තිමත් විය යුතුයි. එවිට අපිට මේ ලෝකය සමඟ බොහෝම සුභද්‍රව කටයුතු කරන්න පුළුවන්. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ කාලයේ පිණ්ඩපාතය වඩින ස්වාමීන්වහන්සේලා, පිණ්ඩ පාතයට වැඩිමට කලින් ලැබෙන විවේක කාලය තුළ අන්‍යාගමික ආශ්‍රමයකට, තාපසයන්ගේ තැනකට ගොස් ඔවුන් සමඟ කතා කරමින් සිටිනවා. ඔවුන් තුළ බයක් නැහැ. නමුත් වර්තමානයේ එකිනෙකාට බයයි. එකිනෙකා අරවුල් ඇති කර ගැනීමට සිතනවා. එකත් හිතේ තබා ගෙන තව එකක් ප්‍රකාශ කරනවා. මේ ආකාරයෙන් අවංකකම වෙනුවට, වංක කම ඇති වී තිබෙනවා. විවෘත කම වෙනුවට සැගවුන බව ඇතිව තිබෙනවා. ප්‍රබුද්ධ බව වෙනුවට අවබෝධ කර ගත නොහැකි කපටි බවක් තිබෙනවා. අද මෙය සමාජය තුළ පැතිර තිබෙන බව පෙනෙනවා.

ප්‍රශ්නය : විවෘත ආර්ථික ක්‍රමය හරහා ගෙදරටත් නොයෙක් ප්‍රශ්න මතු වී තිබෙනවා. කාන්තා පක්‍ෂය රැකියා වලට යනවා. නැතිනම් මැදපෙරදිග සේවය කරනවා. අද ගෙදර කියන සංස්කෘතිය විවිධ ආකාරයෙන් බිඳිලා. අපිට මේ නිසා නොයෙක් අභියෝග වලට මුහුණ දීමට සිදුව තිබෙනවා. අපි එයට විසඳුමක් සොයා ගන්නේ කෙසේද?

පිළිතුර : ප්‍රශ්න වලින් මිදීම සඳහා විවෘත ආර්ථිකය හෝ මැදපෙරදිග යෑම නැවැත්වීම කළ නොහැකියි. මේ කිසිවක් අද නැවැත්වීමට හැකියාවක් නැහැ. එය

නැවැත්වීමට කටයුතු කරනවානම් විය ජනප්‍රියත්වය සඳහා කරන පුහුණු අරගලයක් පමණයි. මේ අතරින් සාරවත් දේ ලබා ගන්නේ කෙසේද කියා අපි බැලිය යුතුයි. හවසට ආහාර පාන ගෙන බුදුන් වැද, පිරිත් දේශනා කර අනතුරුව ඔවුන්ගේ කටයුතු කරන ආකාරයේ පරීසරයක් සමහර ගෙවල් වල ඇති වී තිබෙනවා. ඒවා ඔවුන්ගේ නිවෙස් වල ඉතිහාසය තුළින් නොතිබූ දේවල්. ඒ තුළින් කීකරු දරුවන් බිහි වෙනවා. ඔවුන්ට දෙමාපියන්ගේ වටිනාකම දැනෙනවා. ඔවුන්ට මනුෂ්‍ය බුද්ධියේ වටිනාකම තේරෙනවා.

බුදුරජාණන් වහන්සේ, රහතන් වහන්සේලා ඇස, කන, නාසය, දිව, කය, මනස යන මේ හය ජය ගත් උත්තමයන් වහන්සේලා. සාමාන්‍ය ලෝකයේ අය මේවා ජය ගන්නේ නැහැ. යම් දෙයක් දැක්කාද වියට ඔවුන්ගේ හිත ඇදී යනවා. ඇසු දෙයට හිත ඇදී යනවා. ඒනිසා නිකෙලෙස් වූ අය කෙරෙහි ගෞරවයක් අප තුළ තිබිය යුතුයි. නිවස තුළ ධර්මය පිළිබඳ කථා කරන පරීසරයක් තිබෙන විට සියලු දෙනා අවබෝධයෙන් යුතුව කථා කරනවා. කටයුතු කරනවා. එවිට ඒ පරීසරය තුළ සාමය, සුභදත්වය ගොඩ නැගෙනවා. මේ පරීසරය තුළ ඕනෑම දෙයකින් පිරිමසින්න පුළුවන්. එහෙම නැති සාමාන්‍ය මනුෂ්‍යයාට බාහිර දේවල් කොතරම් ලැබුනත් තෘප්තිමත් වන්නේ නැහැ.

ප්‍රශ්නය : ධර්මය නිවැරදිව තේරුම් ගැනීම සඳහා තමන්ගේ මූලික අවශ්‍යතා, සම්පත් නිසි ආකාරයෙන් සපුරා ගත යුතු බව සමහරු ප්‍රකාශ කරනවා. මා විය පිළිගන්නේ නැහැ. නමුත් මේ තර්කය සමහරු ප්‍රකාශ කරනවා. මේ ගැන ඔබවහන්සේගේ අදහස?

පිළිතුර : ආර්ථිකව සියලු දෙනාම දියුණු විය යුතු බව බුදුරජාණන් වහන්සේ පිළිගන්නවා. නමුත් උන්වහන්සේ ආර්ථික සමෘද්ධිය පිළිබඳ කරුණු දක්වන්නේ විය අහිතය දෙයක් ලෙස හඳුන්වා දෙමින්. නමුත් සාමාන්‍ය ජනතාව මෙය අහිතය දෙයක් ලෙස බලන්නේ නැහැ. ඔවුන් ආර්ථික සමෘද්ධිය තුළින් සියල්ල ලබා ගත හැකි බව කල්පනා කරනවා. ආර්ථික සමෘද්ධිය වෙත ගමන් කිරීමට සුදානම් වන අය ඒ සඳහා අවශ්‍ය වැඩපිළිවෙලක් යොදනවානම් ප්‍රශ්නයක් නැහැ. ඔවුන් විවිධ ගුප්ත ක්‍රම මගින් ජය ගැනීමට උත්සාහ කරනවා. අද වැරැද්ද තිබෙන්නේ මෙතැනයි.

මනුෂ්‍යයන් වටින්නේ ඔහු අඳින පලඳින දෙයින් හෝ ඔහු ගමන් කර වාහනයෙන් හෝ ඔහුගේ නිවසේ ප්‍රමාණය අනුව හෝ නොවෙයි. ඔහු වැදගත් වන්නේ ඔහුගේ සිතුවිලි, වචන හා ක්‍රියාව අනුවයි. බුදුරජාණන් වහන්සේගේ පැවිදි ශ්‍රාවකයන්ට තිබුණේ සිවුරු තුනයි, පාත්තරයයි පමණයි. වෙන කිසිම දෙයක් නැත. නමුත් ඔවුන්ට වටිනාම දේ තිබුණා. ලෝකයේ තිබෙන ආර්ය ධනය සම්පූර්ණයෙන්ම ඔවුන්ට හිමිව තිබුණා. ගිහි ශ්‍රාවකයන් සඳහා ආර්ථික සමෘද්ධිය පිළිබඳව කතා කරනවා වගේම අධ්‍යාත්මික සමෘද්ධිය පිළිබඳවත් බුදුරජාණන් වහන්සේ කතා කළා. ආර්ථික සමෘද්ධිය මෙලොවදී අපි පරිහරණය කර ඉන්පසු පරම්පරාවට ලබා දී අපි යනවා. අපිට අධ්‍යාත්මික සමෘද්ධියත් අවශ්‍යයි. කුසගින්සේ සිටි අයෙකුට ආහාර ලබා දී ධර්මය දේශනා කළ අවස්ථා තිබුණා. නමුත් එහි අර්ථය වෙනස්. ආර්ථික සමෘද්ධිය ලබා ගෙන පසුව අධ්‍යාත්මික සමෘද්ධිය ලබා ගත යුතු බව එහි අදහස නොවෙයි. අපිට දැනට ඇති අභියෝගය එය නොවෙයි. බටහිර ලෝකයේ නොනවතින වැඩපිලිවෙල, පරීක්ෂණ ක්‍රමය, නිෂ්පාදන නිසා සමස්ථ ලෝකයම මෙයට නැඹුරු වෙනවා. මෙය මානසිකව හෝ භෞතිකව හෝ දුරා ගැනීමට ලෝකයේ අනෙක් රටවල් සුදානම් නැතිනම්, ඒ රටවල් අසරණ වෙනවා. එවිට ලෝකයේ සාර්ථක ජීවිත ගත කරන්නේ බටහිර ලෝකයේ අය කියා අපි සිතනවා. අපට වරදින්සේ මෙතැනයි. ආර්ථික සමෘද්ධිය වගේම අධ්‍යාත්මික සමෘද්ධියත් මනුෂ්‍යන්ට අවශ්‍ය බවට අපි සාධාරණ මතයකට පැමිණිය යුතුයි.

ප්‍රශ්නය : අපිට මේ සඳහා ලෝකයේ වෙනත් බෞද්ධ රට වලින් ආදර්ශ ලබා ගැනීමට පුළුවන්ද?

පිලිතුර : මා තායිලන්තය බුරුමය වැනි රටවලට ගොස් තිබෙනවා. නමුත් ඒ රටවලත් ආදර්ශ දැක ගැනීමට නැත. බොහෝ රට වල මුලික ධර්ම කාරණා කතා කිරීමේදී ඒ පරිසරය දැන් වෙනස් වී තිබෙනවා. අද පොළව තිබෙනවා. පරණ වනාන්තරය නැත. නමුත් ධීප තිබෙනවා. අපි මේ ධීප රෝපණය කළ හොත් නැවත වනාන්තරයත් ඇති කර ගන්න පුළුවන්.

ප්‍රශ්නය : සමාජයක් වශයෙන් මේ ආර්ථික ක්‍රමය සමඟ අපි ඉදිරියට යා යුතුයි. තායිලන්තය එක් ආකාරයකින් මේ සඳහා උනන්දු වෙනවා. නමුත් ධර්මයට වඩා සංස්කෘතික පැත්තට නැඹුරු වීමක් තිබෙනවා. මෙයට වෙනස් ආකාරයකින් ජපානය

ගමන් කරනවා. ඒනය කොමියුනිස්ට් පැත්තට ගොස් යම් ආකාරයකින් අතරමංව සිටිනවා. අපේම කියා ක්‍රමයක් බිහි කරන්න අපිට අවස්ථාවක් තිබෙනවා. මෙය යම් ආකාරයකින් අපි ආරම්භ කර තිබෙන අතර ඉදිරියට ගෙන යෑම උවමනාවයි. විභවමද?

පිලිතුර : මේ සඳහා මනුෂ්‍යයාගේ ගැටලු, අධ්‍යාත්මික භාවය, මනසේ ක්‍රියාකාරීත්වය ආදිය මනුෂ්‍යයාට තේරුම් ගත හැකි ආකාරය සැලැස්විය යුතුය. සමහර අය කේන්ද්‍රීය යෑම, පළි ගැනීම, ඊර්ෂ්‍යාව වැනි දේ ගැටලු ආකාරයෙන් සලකන්නේ නැහැ. සිතිවිල්ලක් පැමිණි විට එය පසුපස යනවා මිසක් එය කොතැනින් අවසන් වෙයිද කියා සිතන්නේ නැහැ. ඔහුගේ ජීවිතය තුළ තිබෙන ගැටලුව එයයි. තමන්ගේ ජීවිත අර්බුදය තමන්ටම හඳුන්වා දෙන්න, තේරුම් ගත හැකි ආකාරයකින් සරල භාෂාවකින් ඔවුන් සමග කතා කළ යුතුයි. එය විසඳුම වශයෙන් නිවැරදි සිතියෙන් යුතුව තමන්ගේ ජීවිතය දියුණු කර ගන්නේ කෙසේද කියා පෙන්වා දිය යුතුයි. එවිට මනුෂ්‍යයන් මීට වඩා බොහෝ දුර දිග බලා, කල්පනා කර කටයුතු කරයි. වර්තමානයේ මනුෂ්‍යයන් තුළ ආක්‍රමණශීලී චින්තනයක් තිබෙනවා. කුමක් හෝ කර තමන්ගේ සිතන දෙය ලබා ගැනීමට ක්‍රියා කරනවා. මෙය මනුෂ්‍යයන්ගේ සාමාන්‍ය ගතියයි. මෙය වෙනස් නොවී පරිසරය තුළින් නිතරම ඇවිස්සෙමින් තිබෙනවා. නමුත් ධර්මයට අනුව ජීවිතය හැඩ ගසා ගන්නා ආකාරය ඔහුට පෙන්වා දුන්න විට එය වෙනස් කර ගැනීමට හැකියාව ලැබෙනවා.

ප්‍රශ්නය : ස්වාමීන් වහන්ස මෙහි පැති දෙකක් තිබෙනවා. ගිහි පැත්තෙන් අපි අවබෝධය ඇති කර ගත යුතුයි. අපි විවෘත විය යුතුයි. ඒ වගේම හිඤ්ඤා වහන්සේලා තුළත් මේ සඳහා යම් පරිවර්තනයක් සිදු විය යුතුයි.

පිලිතුර : ස්වාමීන්වහන්සේලාගේ පැත්තෙන්ද මේ සඳහා විශාල වෙනසක් සිදු විය යුතුයි. දැන් තිබෙන ස්වාමීන් වහන්සේලාගේ රටාව, අධ්‍යාපන ක්‍රමය නිසා මනුෂ්‍ය වර්ගයාට තබා උන් වහන්සේලාවන් එලඳායි නැහැ. පැවැත්මක් නැහැ. අනාගතය ගැන හිතන්න බැහැ. ඒ නිසා බුදුරාජාණන් වහන්සේගේ ප්‍රඥාවට අපි ළං විය යුතුයි. ඒ ප්‍රඥාව තුළින් අපි නිවැරදි විය යුතුයි. අපි නිවැරදි වී අනෙක් අයට නිවැරදි වීමට කරුණු පෙන්වා දිය යුතුයි. ජීවිත අවබෝධය ලබා නොගත් ජීවිතය තුළ ප්‍රශ්න, අර්බුද, ආරවුල් රාශියක් තිබෙනවා. ධර්මයේ සඳහන් වන ආකාරයට අන්නෝ ජටා-

බහි ජවා. සිතේ අභ්‍යන්තරව විවිධ ගැටලු තිබෙනවා. මෙය බාහිරවත් තිබෙනවා. මේ බාහිර අභ්‍යන්තර දෙක මිශ්‍ර වුනහොත් අනිවාර්යයෙන්ම අර්බුද ඇති වෙනවා.

ප්‍රශ්නය : මෑත ඉතිහාසය තුළ බෞද්ධයන් වශයෙන් අපේ ආත්ම විශ්වාසය බිඳී තිබෙනවා. අනෙක් ආගම් කෙරෙහි බයක් තිබෙනවා. එය සාධාරණ බයක් නොවෙයි. බෞද්ධ ධර්මය හරහා අපේ ආත්ම විශ්වාසය වැඩි විය යුතුයි. නමුත් සමාජය තුළ ඒ ප්‍රශ්නය තිබෙනවා. ඒ පිළිබඳ ඔබ වහන්සේගේ අදහස කුමක්ද?

පිළිතුර : අනුගාමික පිරිස් සමාජයට ගෙනියන්නේ මතවාදයක්. සංස්කෘතියක් නොවෙයි. බෞද්ධ ජනතාව මේ සංස්කෘතික අංග රකිමින් සිටිනවා. ඔවුන්ගේ මතවාද හිස්. එවිට අනුගාමික මත වාද නිවැරදි හෝ වැරදි හෝ වේවා ජනතාව ඒ මත වාදයට ආකර්ශනය වෙනවා. ඒ මතවාදය අපි වෙනත් ක්‍රම මගින් හෝ පලවා හැරිය යුතුයි. අපිට මතවාදයක් නැති නිසා එය සමඟ සුභද මතවාදයකට එන්න හැකියාවක් නැහැ. බෞද්ධ ජනතාව පැහැදිලිව බුද්ධ දේශනාව, සත්භාවය තුළ පිහිටා මේ පිටිතාවබෝධය පිළිබඳ කටයුතු කළහොත් අපට බොහෝ දේ කර ගැනීමට හැකියාව ලැබෙනවා.

ප්‍රශ්නය : මේ පරිවර්තනය සඳහා කොපමණ කල් ගත විය හැකිද?

පිළිතුර : එකිනෙකා තම තමන්ගේ හුවා දැක්වීම් කර ගන්නේ නැතිව සියලු දෙනාම පොදුවේ අත්වැල් බැඳගෙන මේ ප්‍රශ්නය නිවැරදිව තේරුම් ගත යුතුයි. එය අපිට කළ හැකියි. නමුත් ශ්‍රී ලාංකීය ජනතාව කල්පනා කිරීමේදී තම කුසලතා භාවිතා කරන්නේ නැහැ. සුළු සුළු දේවල් නිසා තමන්ගේ හැකියාවන් අහිමි කර ගන්නවා. මම බලන්නේ මේ මොහොත පිළිබඳ නොවෙයි. මා බලන්නේ හෙට පිළිබඳව. හෙට වන විට අපි සිටිය යුත්තේ කොතැනද කියා බැලිය යුතුයි. එවිට මේ මොහොත නිවැරදි කර ගත හැකියි. ඒ නිසා අනාගතයේ යහපත් ලෝකයක් දැකීමට නම් වර්තමානය නිවැරදිව සකස් කර ගත යුතුයි. අපි නොපැමිණි අනාගතය පිළිබඳ සිහින මවමින් වර්තමානය අතහැරිනවානම් අපිට මේ ලෝකයට අවශ්‍ය යුතුකම ඉටු කරන්න බැහැ.



ප්‍රශ්නය : ‘‘ඛණ කියන රටක්, ඛණ අහන රටක් යුධ බිමක් වුනේ කෙසේද?’’ යන ප්‍රශ්නය අහන ගීතයකුත් තිබෙනවා. ඒ අනුව අපේ නිදසට පසු යුගය දෙස බැලුවිට අපේ රට ලේ ගඟක් වෙලා තිබෙනවා. උතුර නැගෙනහිර පමණක් නොව, දකුණේ 1971 කැරැල්ල, 1989 කැරැල්ල ආදී වශයෙන් නොයෙක් සිදු වීම් ඇති වුනා. එයින් අපේ තරණ සමාජය විනාශ වුනා. බෞද්ධ රටක්, සමාජයක් වශයෙන් අපි මේ පිළිබඳව සිතිය යුත්තේ කුමක්ද?

පිළිතුර : වර්තමාන සමාජයේ තිබෙන්නේ සංස්කෘතික බෞද්ධකම පමණයි. බටහිර සමාජය පිළිබඳ මට විතරම් දැනුමක් නැහැ. නමුත් මුළුමනින්ම ඉවත් කළ යුතු දේ අපේ සමාජය තුළ තිබෙනවා. ආවේශිලි බව ඉන් එකක්. තවත් පුද්ගලයෙක් තවත් අයෙකු හඳුනාගැනීමේදී විවෘත නැති කම දෙවැන්නයි. අවංකව කතා කර ප්‍රශ්න විසඳා නොගැනීම තවත් කාරණාවක්. සියල්ල දෙස සැකයෙන් බැලීමත් තවත් එක් කාරණයක්. මේවා අපේ සමාජයෙන් ඉවත් කර ගත යුතු ආකාරය පිළිබඳ අපි විවෘතව කතා කළ යුතුයි. මේ ලේ ගඟාවලට හේතුව මෙයයි. මා කලින් සඳහන් කළ සමාජය ප්‍රවණ්ඩත්වයට බොහෝම පහසුවෙන් ඇතුල්කර ගැනීමට හැකියි. ඉහත සඳහන් කාරණා නිසා ඉතා පහසුවෙන් ප්‍රවණ්ඩත්ව ඇති විය හැකියි. එසේ බිහි වූ ප්‍රවණ්ඩත්වය සංසිදුවීම ඉතා අසීරුයි. ඒ නිසා සියල්ල පසෙකලා මේ පිළිබඳව අපි සමගිව කතා කළ යුතුයි. බාහිර හේතු නොබලා අභ්‍යන්තරව ඇති හේතු මොනවාද කියා හඳුනා ගත යුතුයි. ඉන්දියාවේ මීට වඩා බොහෝම සාමකාමී වාතාවරණයක් තිබුණා. වාහනයක් තවත් වාහනයක් ඉස්සර කළ වි බනින්නේ නැහැ. නමුත් වර්තමාන ශ්‍රී ලංකාවේ එසේ නැහැ. අසභ්‍ය වචන වලින් බනිනවා. ඒ අසභ්‍ය වචන එකවර ඔහුට එන්නේ කෙසේද? සාමාන්‍ය වැදගත් මනුෂ්‍යයෙක් අසභ්‍ය වචන කතා කරන්නේ නැහැ. නමුත් විවැනි සිද්ධියක් වූ විට ඒ වැදගත් කම් සියල්ල අවසානයයි. සමාජය තුළ අභ්‍යන්තර වශයෙන් ලොකු කැලඹීමක් තිබෙනවා. මේ සමාජ ප්‍රශ්න අපි විසඳා නොගතහොත් ලේ වැගරීම් කිසි දිනෙක නවතින්නේ නැහැ.

ප්‍රශ්නය : මේ කටයුතු සාර්ථකව කිරීමට අපි විවෘතව සාකච්ඡා කළ යුතුයි. එසේ සාකච්ඡා කිරීමේදී ද නොයෙක් පුද්ගලයන් විවිධ චෝදනා එල්ල කරනවා. ඒ නිසා මේ පිළිබඳව විවෘතව සාකච්ඡා කිරීමට බයක් තිබෙනවා. අපි ඒ පසුබිම සකස් කරගත යුත්තේ කෙසේද?

පිළිතුර : අපිට එය කරන්න පුළුවන්. දේශපාලන අයිතිවාසිකම් කියන්න ගිය නිසා අපිට මේ ලේ වැගිරීම් ලබා දන්නා. නමුත් අපි කතා කළ යුත්තේ එය නොවෙයි. ලේවැගිරීම්, නපුරකම්, අවිශ්වාසය, පිල්බෙදීම, බල තණ්හාව අපිට ලබා දුන්නේ කවුද? කුමකින්ද? යනුවෙන් මෙහි මූලික පසුබිම අපි සාකච්ඡා කළ යුතුයි. ආවේශිලි බව, අනවශ්‍ය මානස, සුභදුශිලි නැති බව, අවංක නොවීම, විවෘත නොවීම යන ඒවා අපිට තිබෙන ප්‍රශ්න. මේවා ගැන නිවාස, පාසල්, ආයතන, මාධ්‍ය, රාජ්‍ය මට්ටමින් විවෘතව කතා කළ යුතුයි. චිට්ට එහි ඇති අඩුව හඳුනාගැනීමට හැකි වෙනවා. ඒවා නිවැරදිව කිරීමට අප තුළ තිබෙන වෙනත් කුසලතා භාවිතා කළ යුතුයි. මේ ආකාරයේ මානසිකත්වය නිසා ඇති වන අකුලස, ප්‍රශ්න විසින් අපට මෙතෙක් දායද කර දුන්නේ මොනවාද? ආගම් බේදයකින්, ජාති බේදයකින්, දේශපාලන බේදයකින් තොරව හැම දෙනාටම තමන්ගේ පිරිසට වූ දේ දකින්න පුළුවන්. නමුත් සැකය නිසා කිසිවක් කිරීමට බැහැ. අවබෝධය අඩු වෙලා තිබෙනවා. අපේ හිතේ තිබෙන දේ වෙනස් වන ආකාරයට මනස දියුණු කළ යුතුයි. අධ්‍යාත්මික දියුණුව ඇති කළ යුතුයි. කුඩා දරුවාගේ සිට මෙය සිදු කළ යුතුයි. අද කුඩා දරුවන්ගේ මානසිකත්වය පවා පිරිහිලා. ඔවුන් වැඩිමහළු වන විට කෙසේ කටයුතු කරයිද? කෙනෙක් ලස්සනට ගෙයක් හදාගෙන සිටිනවානම්, වාහනයක් තිබෙනවානම් අපි සතුටු විය යුතුයි. ඒවා තමන්ට නැති වී ගැන පසුතැවිලි නොවිය යුතුයි. මේ ආකාරයෙන් මිනිසුන්ගේ සිත් දියුණු කළ යුතුයි.

ප්‍රශ්නය : යම් වෙනසක් කරනවානම්, මුලින්ම කළ යුතුවේ කුමක්ද?

පිළිතුර : මුලින්ම අපි මේ ලැබුණු මනුෂ්‍ය ජීවිතයත්, මේ ජීවිතය පවතින සුළු කාලයේ වටිනාකමත් නිවැරදිව හඳුනාගත යුතුයි. මේ සියලුම ප්‍රශ්න වලට මුල ඒ බව හඳුනා නොගැනීමයි. මම අද කතා කරනවා. නමුත් හෙට අපවත් වෙයිද දන්නේ නැහැ. අපි සිටින්නේ මේ ආකාරයෙන් අනිත්‍ය වූ ලෝකයක. ඒ නිසා මේ ජීවත් වන සුළු කාල පරිච්ඡේදය තුළ මනුෂ්‍ය වර්ගයා බෙදන්නේ නැතිව ඔවුන්ට ජීවිතාවබෝධය ඇති කර දෙන, සතුටින් සුවසේ ජීවත් වන ආකාරයත්, ජීවිතය තුළ සතුට, සමඟිය, සමාදානය පිරිනැමු නිශ්කලංක ජීවිතයක් අත් විඳීමට හැකි පරිසරයක් මනුෂ්‍යයාට උදා කර දීමට හැකි වටිනා ගෞතම බුදුරාජණන් වහන්සේගේ ධර්මය තුළ ගොඩ නැගී තිබෙනවා. මේ දුර්ලභ අවස්ථාවෙන් ප්‍රයෝජන ගැනීමට සියලු දෙනාටම දැස් විවර වේවා!

ස්තූතියි ස්වාමිනිවහන්ස.